

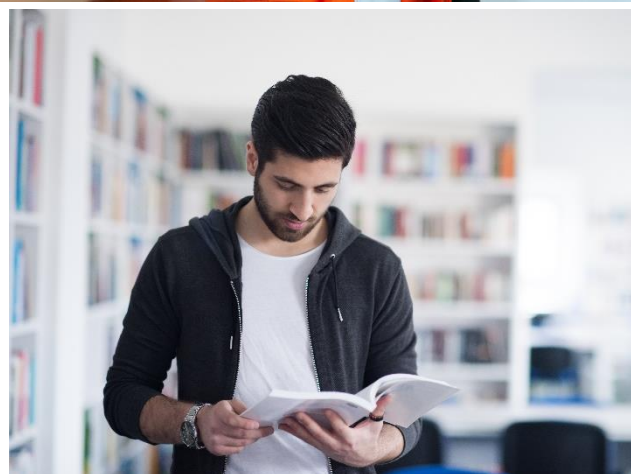
GÖTEBORGS
REGIONEN

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

HÄRRYDA
KOMMUN

Framtidsplan

-Hela skolans ansvar

Kommunal arbetsplan för den breda studie- och yrkesvägledningen
från förskola till vuxenutbildning

november 2021

Innehållsförteckning

Vägledning från förskola till vuxenutbildning.....	2
Bakgrund.....	2
Syfte.....	2
Vad är studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar?.....	3
Mål för Härryda kommuns arbetsplan för den breda studie- och yrkesvägledningen.....	4
Lokala aktivitetsplaner skapas för att uppnå målen.....	6
Normkritisk studie- och yrkesvägledning.....	8
Förslag på aktiviteter indelade i åldersmässig progression.....	9
Förskolan barn 0-6 år.....	9
Förskoleklass-åk 3.....	10
Grundskolan åk 4-6.....	12
Grundskolan åk 7.....	14
Grundskolan åk 8.....	15
Grundskolan åk 9.....	16
Introduktionsprogrammet.....	17
Gymnasiet åk 1.....	18
Gymnasiet åk 2.....	20
Gymnasiet åk 3.....	22
Vuxenutbildningen.....	23
Vägledning för nyanlända, vuxenutbildningen.....	24
Arbetslagets aktivitetsplan.....	26
Bilaga 1- Exempel på hur arbetslagets aktivitetsplan kan se ut.....	28
Bilaga 2- Exempel på hur vi kan arbeta normkritiskt med aktiviteterna.....	30
Bilaga 3- Vad säger läroplanerna?.....	35
Bilaga 4- Förslag på diskussionsfrågor till elever, medarbetare och kollegor.....	38
Bilaga 5- Ett urval av hemsidor med material att använda i klassrummet.....	40
Källhänvisningar.....	41

Vägledning från förskola till vuxenutbildning

Alla barn och unga och vuxenstudierande i Härryda kommuns kommunala skolor ska få sitt behov av studie- och yrkesvägledning tillgodosett. De ska få kunskap och verktyg för att göra väl underbyggda val av studier och yrken i ett livslångt lärande.

Denna kommunala plan för studie- och yrkesvägledning vänder sig till dig som är pedagog, rektor, studie- och yrkesvägledare samt annan personal på skolan. Den vänder sig också till förvaltningschefer, verksamhetschefer, kommunpolitiker och den allmänhet som är intresserad av Härryda kommuns arbete med studie- och yrkesvägledning.

Bakgrund

Individer ställs idag inför många val genom hela livet. Några av de viktigaste valen i livet är valen av studier och yrken. Studie- och yrkesvägledning av hög kvalitet och som hela skolan tar ett gemensamt ansvar för är en nyckelstrategi för att förbereda barn, unga och vuxna för en arbetsmarknad som är i ständig förändring, ställer höga krav på flexibilitet och kräver ett livslångt lärande. Val av utbildning styrs många gånger av kön, social och kulturell bakgrund och det är viktigt att eleverna utmanas för att undvika normförstärkande och gruppbaseade val. Detta medför både ökade krav och ökade förväntningar på skolornas studie- och yrkesvägledning.

Enligt skollagen ska alla elever från årskurs 1 ha tillgång till studie- och yrkesvägledning så deras behov av vägledning inför framtida val av utbildning och yrke kan tillgodoses. Det är en process som behöver börja tidigt för att skapa effekt längre fram. Idag är det en ojämn könsfördelning på många gymnasieprogram vilket bidrar till problem när det gäller den framtida kompetensförsörjningen. Avhopp från gymnasiet och felval skapar stora kostnader inte bara för individen utan också för samhället. Med en kvalitativ studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar ökar elevernas möjligheter att göra ett hållbart val av framtida studier och yrkesval.

Denna kommunala arbetsplan utgår från de önskemål och behov som finns i kommunen gällande en likvärdig studievägledning i hela kommunen. Planen tar upp både nationella och lokala mål för studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar. Den ger även förslag på åldersanpassade aktiviteter för att nå målen och den tar upp hur det systematiska kvalitetsarbetet och utvärdering ska ske.

Syfte

Syftet med denna arbetsplan är att alla elever i Härryda kommuns kommunala skolor ska få en likvärdig vägledning med hög kvalitet så de kan fatta välgrundade och genomtänkta beslut när det gäller val av studier och yrken. Detta ska uppnås genom att eleverna ska få tidig insikt i arbetslivets funktioner och yrken och studie- och yrkesvägledning ska vara hela skolans ansvar. Liksom skolans övriga arbete har vägledningen ett kompensatoriskt uppdrag. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå och ett normkritiskt förhållningssätt ska genomsyra vägledningen. Livslång vägledning omfattar information, rådgivning, vägledning och karriärhantering och ska ses som en central del av det livslånga lärandet.

Vad är studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar?

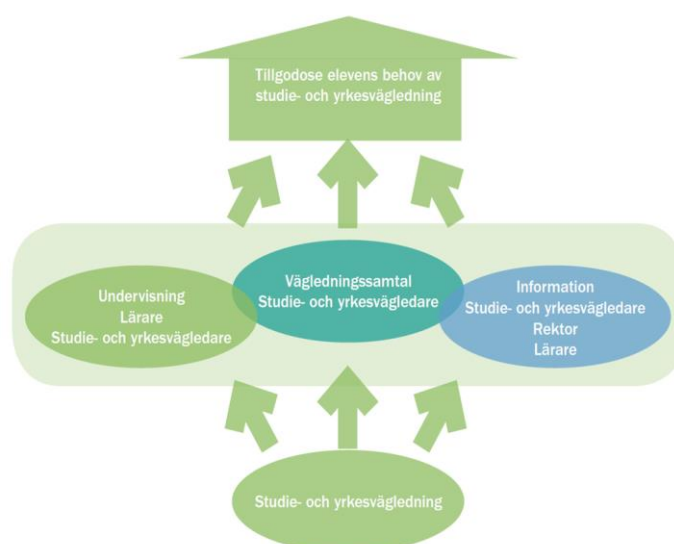
Det finns ett växande behov av att hjälpa både barn, unga och vuxna att hantera övergångar mellan olika utbildningar samt övergången mellan utbildning och arbetsmarknad. Elevens behov av vägledning ser olika ut inom de olika skolformerna men oavsett skolform är det viktigt att de beslut som fattas är elevens egna (29 kap. 12§ Skollagen).

Enligt Skolverkets allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning bör rektor se till att det finns rutiner och metoder för att planera, utvärdera och utveckla studie- och yrkesvägledningen så att den tillgodoser elevernas behov av vägledning. Rektor bör även tydliggöra hur ansvaret för studie- och yrkesvägledningen är fördelat mellan studie- och yrkesvägledare, lärare och övrig personal samt formerna för samarbetet mellan dem.

Syftet med studie- och yrkesvägledning är att ge eleverna förutsättningar att hantera frågor som rör val av studier och yrken. Utbudet av både yrken och utbildningar är stort och i ständig förändring liksom samhällsutvecklingen och arbetsmarknaden i stort. Detta gör att eleverna kan uppleva det som komplicerat att överblicka sina olika möjligheter. Studie- och yrkesvägledning kan beskrivas i både vid och snäv bemärkelse.

Vägledning i vid bemärkelse innebär att studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar och är integrerad i undervisningen. Den innefattar all verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval. Det handlar till exempel om praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation och aktiviteter för att utveckla elevens självkänedom.

Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse är den personliga vägledningen som studie- och yrkesvägledaren ger i form av vägledningssamtal, individuellt och i grupp. Här ges den enskilde eleven möjlighet att reflektera över sig själv i relation till olika framtidsvägar. Studie- och yrkesvägledningen måste utgå från elevens behov och förutsättningar samt kunna anpassas för att på bästa sätt stödja eleven att gå vidare i sin valprocess och att genomföra sina beslut. (Skolverkets allmänna råd, arbete med studie- och yrkesvägledning, 2013).

Figur 1: Skolverket

Valkompetens

När en elev står inför en valsituation behövs det ofta stöd i att bearbeta olika valalternativ och få möjlighet att ställa de olika alternativen i relation till sina egna intressen, förutsättningar och eventuella egna personliga mål. Eleven behöver kunskaper och färdigheter för att kunna fatta och genomföra beslut och hantera övergångar och växlingar i livet. Med andra ord ska eleven ges möjlighet att utveckla en så kallad valkompetens

Figur 2: Skolverket

Mål för Härryda kommuns arbetsplan för den breda studie- och yrkesvägledningen

Nationella mål

Enligt läroplanerna för förskoleklass, grundskola och grundsärskola är skolans mål att varje elev kan granska olika valmöjligheter och kan ta ställning i frågor som rör den egna framtiden. Eleven ska få inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv och ska få kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.

Gymnasieskolans mål sammanfaller med grundskolans. Utöver det har universitet, högskolor, arbetsförmedling, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer viktiga roller i informationen till skolan och eleverna. Det är särskilt viktigt att skolan samarbetar med arbetslivet om yrkesutbildningen. I gymnasiesärskolan är inriktningen densamma som för gymnasieskolan men med högre krav på individanpassning. Läs mer ur läroplaner i bilaga 3

Härryda kommuns politiska inriktningsmål 2018 för skola och utbildning

Mål Skola/Utbildning

Kommunens förskola, grundskola, gymnasieskola, särskola och fritidshem håller hög kvalitet, är konkurrenskraftiga och kreativa.

Vuxenutbildningen

Yrkehögskolan erbjuder attraktiva utbildningar i samverkan med arbetsmarknaden

Politisk utvärdering

Utifrån inriktningsmålen ska varje sektor formulera sina verksamhetsmål som fastställs i kommunstyrelsen. För att mäta resultatet ska sektorerna utforma ett antal indikatorer som ska visa i riktning mot målen.

Resultat- och effektmål för kommunal arbetsplan

Utöver de nationellt och politiskt fastslagna målen har den kommunala arbetsplanen, kallad *Framtidsplan*, följande resultatmål. Planen ska ge

1. likvärdig studievägledning genom en gemensam verksamhetsnära arbetsplan med aktiviteter integrerade i undervisningen.
2. anpassad och behovsstyrd vägledning.
3. ökad samverkan mellan skola, samhälle och arbetsliv.
4. ökad självkännetdom som ger ökad val- och beslutskompetens där norm- och könsstereotypiska studie- och yrkesval utmanas.

Effektmålen som arbetsplanen ska uppfylla genom att den implementeras är

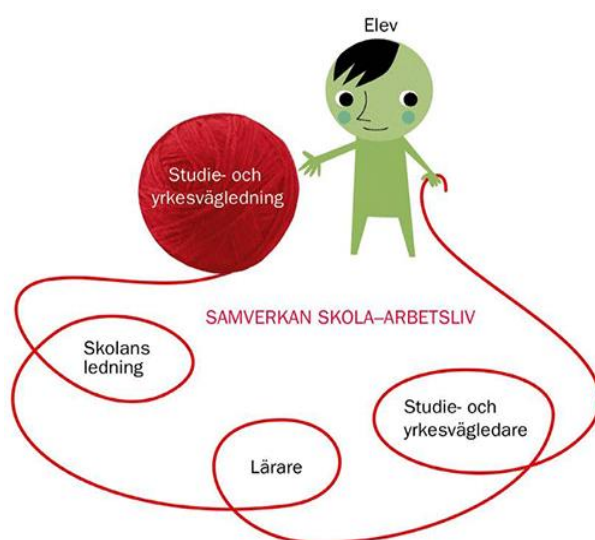
5. ökat samarbete mellan personalgrupper så studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar.
6. ökad studiemotivation hos eleverna genom att de skapar en framtidsbild att sträva mot.

Systematiskt kvalitetsarbete genom uppföljning och mätmetoder

Det kontinuerliga arbetet med studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar ska vara en del av det kontinuerliga kvalitetsarbetet. Rektor får underlag genom att:

- Alla arbetslag ska skicka in sin aktivitetsplan till respektive rektor.
- Alla arbetslag ska skicka in sin utvärdering av aktivitetsplanen till respektive rektor.

Utöver dessa obligatoriska inslag kan rektor med fördel fråga pedagogisk personal vilka planerade aktiviteter de har genomfört under läsåret gällande arbetsmarknadskunskap, samverkan med yttre aktörer, självkännetdom, genusfrågor etc. dvs det som är studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar. Frågor om hur väl förberedd eleven känner sig inför sina framtida val kan tas med i ordinarie elevenkäter. Se bilaga 4 för exempel. Övrigt material att använda i det systematiska kvalitetsarbetet är BRUK och SKL-öppna jämförelser.

Figur 3: Skolverket

Lokala aktivitetsplaner skapas för att uppnå målen

Aktiviteterna som är föreslagna i denna kommunala arbetsplan belyser det livslånga lärandet och har en åldersmässig progression där olika teman ger en röd tråd av studie- och yrkesvägledning från förskola till vuxenutbildning. Särskilt fokus riktas mot att uppfylla styrdokumentens krav på att motverka att barn och ungas val begränsas av könsroller, sociala och kulturella faktorer samt funktionsvariation.

Varje skolenhet gör årligen sina egna lokala aktivitetsplaner i arbetslagen. Aktiviteterna ska vara integrerade i undervisningen, vilket ger ökat samarbete mellan personalgrupper så studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar. I denna kommunala arbetsplan finns förslag på aktiviteter för att uppnå planens resultat- och effektmål som kan sammanfattas i tre punkter:

- Öka val- och beslutskompetens
- Motverka norm- och könsstereotypiska studie- och yrkesval
- Öka samverkan mellan skola, samhälle och arbetsliv

Ett normkritiskt förhållningssätt och skolans kompensatoriska uppdrag ska genomsyra och prägla alla aktiviteter. Alla aktiviteter som planeras ska kunna genomföras med alla barn/elever/studerande oavsett behov och funktionsvariation. På sidan 8 finns förslag på hur det normkritiska förhållningssättet kan prägla valet av aktiviteter.

Tema på aktiviteter som ska finnas med i de lokala aktivitetsplanerna:

Aktiviteterna delas in i fem tema för arbetet med den breda studie- och yrkesvägledningen.

A: Perspektivvidgande aktivitet ska utmana barnets/elevens förutbestämda föreställningar om framtiden.

B: Närsamhälle och lokalt arbetsliv ska innehålla samverkan med arbetslivet och högre utbildningar

C: Mönsterbrytande aktivitet ska motverka begränsningar vad gäller kön, social och kulturell bakgrund samt funktionsvariationer.

D: Utveckling av självkänedom ska leda till att barnet/eleven kan samla, analysera, sätta samman och kritiskt granska olika valalternativ samt bidra till att barnet/eleven utvecklar förmågan att fatta och genomföra beslut i olika valsituationer.

E: Arbetsmarknadskunskap ska ge eleverna möjlighet att utveckla allsidiga kunskaper om studier och yrken samt hur arbetslivet fungerar.

Hur ska den kommunala arbetsplanen "Framtidsplan" vara ett levande dokument på varje skola?

Förskolechef/rektorer initierar och ansvarar för att varje förskola/rektor utarbetar och utvärderar en (eller flera) årlig aktivitetsplan med tydlig ansvarsfördelning, se mall sidan 27. Den kommunala arbetsplanen innehåller många förslag på aktiviteter för att uppnå målen, se under respektive skolform.

På varje rektorsenhet finns minst en person som ansvarar för implementering av planen. Implementeringsansvarig hjälper alla arbetslag genom att informera om och planera in tid för att göra en egen aktivitetsplan samt ser till att den utvärderas i slutet av läsåret. Implementeringsansvarig ser till att aktivitetsplan och utvärdering kommer ansvarig rektor till del. Efter implementeringsåret 2019 ska upprättande av årlig aktivitetsplan och utvärdering vara en del i arbetslagens kalendarium/årshjul. Rektor samt eventuell samordnare/arbetslagsledare ansvarar för att det avsätts tid för årlig planering och revidering av aktivitetsplanen i varje arbetslag, minst ett tillfälle per termin enligt följande modell:

Augusti-september: Vid minst ett arbetslagsmöte ägnas tid åt att göra läsårets aktivitetsplan. Utgå gärna från förslag som finns i denna kommunala arbetsplan på sidan 9 och framåt.

Maj-juni: Utvärdering i arbetslaget vid ett arbetslagsmöte.

Både arbetslagets aktivitetsplan och utvärdering skickas till eller delas med respektive rektor och blir en del i det systematiska kvalitetsarbetet.

Vad ska den lokala aktivitetsplanen innehålla?

I denna kommunala arbetsplan för den breda studie- och yrkesvägledningen finns **förslag** på aktiviteter och resurser att använda. Det går även bra att göra andra aktiviteter som uppfyller målen ovan. Det viktiga är att det blir **likvärdig** studie- och yrkesvägledning på skolorna.

För att säkerställa en lägsta nivå på alla skolenheter i Härryda kommun ska alla klasser/barngrupper genomföra aktiviteter så **varje tema ovan, A-E berörs minst en gång per år**. Några aktiviteter kan innefatta flera tema och samma aktivitet kan genomföras i flera eller alla årskurser.

Varje arbetslag gör en egen aktivitetsplan genom att fylla i vilka aktiviteter man planerar, när de ska ske, vilka klasser som ska göra dem och vem som ansvarar. I aktivitetsplanen gör personalen som ansvarar för aktiviteten också en kort utvärdering. Låt gärna eleverna dokumentera genomförda aktiviteter och lektioner på tema A-E för att samla ihop kunskap och följa utvecklingen, t ex i en mapp på datorn, en portfolio eller liknande. För att eleven ska reflektera och bli medveten om hur hen har utvecklat sin valkompetens finns ett antal frågor i bilaga 4 att ställa på utvecklingssamtal. Det är viktigt att pedagogerna tänker igenom syftet med de valda aktiviteterna samt synliggör att aktiviteterna är studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse, även detta för att medvetandegöra eleverna och öka deras valkompetens.

Tänk på att alla aktiviteter som planeras ska kunna genomföras med alla barn/elever/studerande oavsett behov och funktionsvariation. I särskolan och gymnasiesärskolan kan individuell anpassning av aktiviteterna krävas.

Bra hemsidor med aktiviteter kopplade till läroplanen

På **syvonline.se**- metodbanken finns många lektionsplaneringar och förslag på aktiviteter, de är indelade efter skolämne. **Futureskills** har sammanställt en lärarhandledning om yrken, utbildning och självkänedom. Alla övningar är kopplade till kursplaner, denna kan användas som förberedelse till besök på Futureskills i oktober men även i den breda studie- och yrkesvägledningen i stort. Se ytterligare förslag på sidan 42 samt i källhänvisningen på sidan 43.

På <https://ungforetagsamhet.se/centralt-innehall-grundskolans> kan du se hur du som lärare kan arbeta med Ung Företagsamhets läromedel kopplat till Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

Normkritisk studie- och yrkesvägledning

Sett till studie- och yrkesval finns det stereotypa antaganden om vem som passar att göra vad. Det kan på olika sätt leda till att barn och ungas valmöjligheter begränsas. Antagandena baseras på normer, vilket är osynliga och synliga regler som påverkar både åsikter och beteenden. Normer kan synliggöras i det som tas för givet och som därför sällan ifrågasätts. Det som får status som normalt. Men i det normala kan ojämställdhet och ojämlikhet döljas. Stereotypa antaganden hos skolpersonal om flickor och pojkar eller kvinnor och män kan under skoltiden till exempel riskera att begränsa elevernas studie- och yrkesval beroende av kön. Det är val som i sin tur kan reproducera den ojämställdhet vi ser på arbetsmarknaden. Vidare kan bland annat elevers olika etniciteter, funktionsvariationer och vilka vårdnadshavare de har skapa skillnader och ojämlika förutsättningar i valen. För att motverka det kan normkritik vara ett stöd.

Normkritik innebär att granska det som tas för givet, exempelvis inom en arbetsgrupp på en skola. Det kan då handla om vilka val av studier och yrken som "passar" vilka elever. Om normkritik används på ett systematiskt och kontinuerligt sätt kan begränsande normer synliggöras och förutsättningar att leva upp till styrdokumentens krav på jämställdhet och jämlikhet förbättras. En stor del av det arbetet handlar om att bli medveten om vilka normer som påverkar ens egna åsikter och beteenden. Ett normkritiskt angreppssätt sätter fokus på och granskar normen, inte på de som avviker från den. Nedan följer exempel på hur normkritik kan vävas in i arbetet med studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar:

Vid studiebesök på arbetsplats

- Visa upp en bred bild av arbetsuppgifter och roller på arbetsplatsen, inte bara det som vanligen har hög status. Gör det också på ett sätt som motverkar att vissa ges högre status än andra. Planera besöket med det i åtanke.

När föräldrar, vårdnadshavare eller andra anhöriga får berätta om sina yrken

- Ha som regel att de inte ska besöka sina egna barns klasser. Se istället till att fördela dessa på hela skolans elever. På det sättet kan alla få tillgång till resursen.

Om ni bjuder in en representant för ett yrke.

- Ett vanligt sätt att jobba normkritiskt är att bjuda in någon som av någon anledning bryter mot en norm på sin arbetsplats. Till exempel en kvinna som arbetar som polis. Undvik då att förstärka det avvikande, sätt stället fokus på arbetet som polis. Ni kan bjuda in en man som ges i uppdrag att prata om hur viktigt det är att jobba med jämställdhet och att få in fler kvinnor i poliskåren. På det sättet visar ni att ett stort ansvar vilar hos de inom normen.

I samtal om olika yrken och vilka som oftast arbetar där.

- Undvik att problematisera de som är i minoritet och på olika sätt avviker från normer. Sätt istället fokus på de sätt arbetsplatsen är homogen, vilka orsaker det kan ha, vilka negativa konsekvenser det kan få för verksamheten och vikten av att jobba för mångfald.

I arbetet generellt.

- Tänk "alltid kön men aldrig bara kön". Vi kan oftast se skillnader i livsvillkor mellan flickor och pojkar eller kvinnor och män, men det finns mycket annat som också spelar stor roll.

För ytterligare hjälp, inspiration och information se ett stödmaterial från GR Jämställdhet för skillnad 2.0 och DATE som ligger på syvonline.se, se källförteckningen. Se även bilaga 2.

Förslag på aktiviteter indelade i åldersmässig progression

Förskolan barn 0-6 år

-Utforska

Målet är att skapa många positiva upplevelser och många kontakter med omvärlden och arbeta med att bryta mönster såsom invanda könsroller. Förskolan ska möjliggöra att barnen utvecklar en förståelse för sig själva och sin omvärld där fokus ska ligga på ett utforskande förhållningssätt. Alla som arbetar i förskolan ska ge barnen möjlighet att lära känna sin närmiljö och de funktioner i samhället som har betydelse för det dagliga livet. Barnen ska även få bekanta sig med det lokala kulturlivet. Vid tillfällen när barnen på förskolan blir intresserade av eller kommer i kontakt med olika yrkesgrupper och arbetsplatser, uppmuntrar pedagogerna diskussionen och om möjligt fördjupas ämnet med besök till förskolan.

Viktigt att tänka på när verksamheten och aktiviteter planeras:

*Barnen ses som individer med olikheter och individuella behov, inte som flickor och pojkar.

* Entreprenöriellt lärande genomsyrar pedagogiken

* Det är viktigt att ta tillvara barnens idéer och initiativ men också viktigt att de får göra klart sina arbeten.

Om vårdnadshavare ger sitt samtycke kan utflykter, aktiviteter och besök dokumenteras med bilder. Följ upp, lyssna på vad barnen har sett och lärt. **Varje barngrupp genomför aktiviteter så tema ovan A-E kommer med minst en gång per år**

Tema	Aktivitet	ålder	Resurs
A, E	Läs barnböcker om yrken.	alla	Biblioteket
A, B, E, ev C	Bjud in yrkesverksamma, gärna på barnens initiativ då det spontant uppstår Ett intresse. Bjud gärna normbrytande yrkesverksamma om det är möjligt.	alla	Närliggande arbetsplatser, nätverk
A, B	Besök bibliotek och kulturhus, torget och närmiljön. Gör även resan dit till en positiv upplevelse. Vad gör en busschaufför?	alla	Närsamhället
B, C, E	Besök barnens miljöark i Mölnlycke där det finns kaniner, hönor och får. Boka "Lillbonden" för barn, 4-6 år där barnen får prova på att sköta om och lära sig mer om djuren.	4-6 år	Råda församling
A, C, D	Besök på ÅterC som är kommunens återanvändningscenter. ÅterC är ett pedagogiskt projekt för kommunala för- och grundskolan. På ÅterC finns överblivet spillmaterial från produktion som används till kreativa projekt inom för- och grundskolan. Återvunnet material främjar kreativiteten och är inte könsspecifikt. Allt material är skänkt av företag och privatpersoner och allt material miljögranskas.	5-6 år	ÅterC
A, E	Jobbsafari. Vilka yrken ser vi på vår promenad idag?	alla	Närsamhället

Förskoleklass - årskurs 3

-Väcka nyfikenhet

I de tidiga åren på grundskolan ska fokus vara på att väcka eller behålla den naturliga nyfikenheten hos barn för att öka kunskapen kring omvärlden och förståelsen till varför vi går i skolan.

Varje barngrupp genomför aktiviteter så varje tema ovan, A-E kommer med minst en gång. Se mall sidan 27

Några aktiviteter kan förekomma i flera teman. Om någon aktivitet är enbart för särskolans eller grundskolans elever anges det specifikt. Om inget anges passar aktiviteten för alla elever.

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Årskurs	Resurs
A, B, E (ev C)	Föräldrar bjuds in till skolan för att berätta om sitt jobb eller ordnar studiebesök till sin arbetsplats. Arbetslaget tänker efter varför just den utvalda personen blir tillfrågad. Försök att få en bredd på gästerna.	alla	Föräldrar, släkt, kontakter
A, B, E	Temaarbete kopplat till yrken/arbetsliv/samhälle. Bjud in bibliotekarie, barnboksförfattare som får berätta om sina yrken i samband med att barnen får berätta om sin favoritbok.	1-3	Biblioteket
D, E	"Forskning" om olika yrken och eleverna berättar för klassen. Är det flest kvinnor/män? Arbetstider? Utbildning? Skulle du vilja jobba med det? Varför? Skulle du passa till det? Varför? Vad har du lärt dig?	3	
A, E	Skriv upp alla jobb som finns på din skola. Skriv en berättelse om något arbete, berätta för några klasskamrater.		Närsamhället
B	Besök utställning eller teater i Landvetter eller Mölnlycke kulturhus.	alla	Kulturhusen
A, E, C	Intervjua en person över 50 år, t ex mormor eller farfar. Vad jobbar de med? Vad har de jobbat med innan? Hur länge har de gått i skola? Har de både manliga eller kvinnliga arbetskamrater etc...	3	Barnens släkt och vänner
A, C, D, E	Framtidsfrön. Framtidsfröns inspirationsmaterial syftar till att bejaka och utveckla elevernas inneboende företagsamhet, nyfikenhet, initiativförmåga och självförtroende. De underlättar för skolor att arbeta med samverkan mellan skola och omvärld samt hela skolans SYV-uppdrag. Materialen stödjer eleverna i att utveckla ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap. Framtidsfrön kan komma till skolan. För att få del av material, registrera dig kostnadsfritt. Härryda kommun har avtal.	1-6	www.framtidsfron.se
A, B, E	Skarpa uppdrag Här kan ni se olika uppdrag från både lokala, regionala och nationella företag och organisationer. Listan uppdateras med nya uppdrag med jämna mellanrum	3-6	www.framtidsfron.se
D, E	Egenskapsord på olika språk Att fundera över sina förmågor och intressen är ett bra sätt att lära känna sig själv. Koppla till yrken	alla	

A, B, C, D, E	Miniprojekt hos anhörig som redovisas i klassen. Kan man gå med en anhörig av motsatt kön? Tror du att det skulle kunna vara ett yrke för dig? Varför? Varför inte?	3	Elevers och skolans sociala nätverk och familjer
A, D	Gör ett framtidscollage. Hur vill du att din framtid ska se ut? Vad behöver man tänka på när man går i skolan för att man ska få en bra framtid?	1-3	
A, D	Låt eleverna samla sina omvärldskunskaper i en personlig portfolio, gärna på webben. Ta kort, dokumentera, gör en film, skriv etc.	alla kontinuerligt	Dator och annan media
A, C, E	Här presenteras Veckans yrke. Det kan vara ett ovanligt yrke, ett nytt yrke, ett yrke där det finns mycket goda chanser till att få jobb eller kanske bara ett yrke som verkar extra spännande.	3	https://www.framtid.se/yrken/veckansyrke
B	Trafiken i skolan är en hemsida med lektionsförslag med syfte att öka elevernas kunskap om trafikregler och få dem att reflektera över hur trafiksystemet fungerar idag och i framtiden, samt hur de vill och kan bidra till en utveckling som leder till ett hållbart samhälle.	1-3	https://trafikeniskolan.ntf.se

Årskurs 4-6

-Framtidsinspiration

Aktiviteter som syftar till att väcka lust och ytterligare nyfikenhet kring olika yrken och arbetsliv. En första träning i att bli medveten om sig själv och alternativen och att lära sig att fatta beslut. Förmågor som kreativitet, initiativförmåga, problemlösningsförmåga och självständighet tränas.

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Resurs
A, B, ev C, E	Föräldrar eller externa personer bjuds in till skolan för att berätta om sitt jobb eller ordnar studiebesök. Tänk över vem ni bjuder in och varför. Låt det spegla flera branscher, gärna normbrytande yrkesverksamma.	Socialt nätverk
B, ev C, D	Prao i skolans kök för alla elever med tillhörande för- och efterarbete. Vad lärde jag mig? Vad såg jag? vad behöver man kunna? etc	Skolans matsal
A, B, E	Vilka jobb finns i kommunen? Hur styrs kommunen? Boka studiebesök eller bjud in någon från kommunen att komma till klassrummet och berätta om sitt jobb. T ex samhällsbyggnad, näringsliv eller liknande	harryda.se
D	Övningar som syftar till ökad självkänedom och kartläggning av egna kompetenser	Syvonline, Chocie och Brainy
B, C, E	Elever intervjuar personer på äldreboende om deras arbetsliv	Släkt eller närområdet
A, E, C	Intervjua en person över 50 år, t ex mormor eller farfar. Vad jobbar de med? Vad har de jobbat med innan? Hur länge har de gått i skola? Har de mest manliga eller kvinnliga arbetskamrater etc...	Barnens släkt och vänner
A, E, D	Yrkesintervjuer, ta reda på fakta om arbetsplatserna/olika yrken och t ex vilka egenskaper som krävs. Varför trivs de? Vilka skolämnen är viktiga ämnen i deras jobb? Skulle du passa där? Vad är offentliga och privata arbeten? Eget företagande? Ta hjälp av YRMIS filmsida, det finns filmer om många jobb och företag. På filmsidan kan man också göra studiebesök på olika arbetsplatser. Filmerna ger starka intryck och breda bilder av olika yrken. Du hittar också unga egenföretagare som berättar om hur det är att starta och driva företag. Jobba i smågrupper och redovisa för klassen. På framtid.se finns ca 2.000 olika yrken från A-Ö och hur man utbildar sig till yrket. Här hittar man också information om lön och hur arbetsmarknaden ser ut för olika yrken.	www.yrmis.se/kategori/filmer/yrkesfilmer/ www.framtid.se
A, C, D, E	Samarbeten med gymnasiet. Ungdomar från gymnasiet kommer till grundskolan och berättar om vad de gör nu, hur de valde, vad som är viktigt att tänka på osv. Gymnasieeleverna ställer också frågor till eleverna.	Egen kontakt eller genom syv gymnasiet.
A, C, D, E	Möjlighet att arbeta med Chocie och Brainy möter framtiden som metodmaterial. Det är en lärobok om studie- och yrkesvägledning med normkritiskt perspektiv. Berättelser varvas med övningar om arbetsmarknad och självkänedom.	tremedia.se
A, D, E, C	Självporträtt. Eleven ska kunna beskriva sitt drömyrke och motivera varför. En framtidsplan skapas. Detta kan göras varje år och utvärderas, då kan man se progression. Vilka ämnen behöver man vara bra på? Vad behöver jag bli bättre på?	www.yrmis.se/kategori/filmer/yrkesfilmer/ www.framtid.se

C, D	Kunna identifiera egna styrkor och svagheter, jobba med värderingsövningar, diskutera sexualitet, könsroller och jämställdhet.	jamstalldskola.se/
A, B, E	Besök från kommunen eller näringslivet. Skriv några rader innan vad du tror att personen gör på sitt arbete. Skriv efteråt vad du uppfattat att den gör. Reflektera över vad som skiljer sig i de olika texterna.	
A, B, C, E	Framtidsfröns inspirationsmaterial syftar till att bejaka och utveckla elevernas inneboende företagsamhet, nyfikenhet, initiativförmåga och självförtroende. De underlättar för skolor att arbeta med samverkan mellan skola och omvärld samt hela skolans SYV-uppdrag. Materialen stödjer eleverna i att utveckla ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap. Framtidsfrön kan komma till skolan. För att få del av material, registrera dig kostnadsfritt på www.framtidsfron.se	www.framtidsfron.se
D, E	Egenskapsord på olika språk Att fundera över sina förmågor och intressen är ett bra sätt att lära känna sig själv. Koppla till yrken.	www.framtidsfron.se
A, B, E	Om Vårt samhälle. Här är samhället i fokus. Vad gör kommunen och företagen? Varför betalar vi skatt? Saknas det något i samhället? Låt dina elever vandra genom samhället med hjälp av till exempel en Blue-Bot-robot för att även få in lättare programmering i undervisningen. Läromedlet finns att köpa i webbshopen. Logga in på ungforetagsamhet.se för att registrera dig och beställa. Priset är 562 kronor + moms, frakt och expeditionsavgift. Materialet består av lärarhandledning, affischer, spelplan och förbrukningsmaterial till 30 elever.	https://ungforetagsamhet.se/laromedel-grundskolan
A, B, C, E	Studiebesök/prao i det lokala näringslivet utifrån ett genustänk. Diskussion och grupparbete utifrån fördelningen manligt, kvinnligt på olika typer av arbetsplatser och varför det är så.	
A, C, D	Grundskolan ska se till att kön och bakgrund inte spelar en avgörande roll när elever gör sina framtidsval. För att stötta detta arbete har UHR tagit fram utbildnings-materialet "Välkommen till högskolan!" Materialet finns att hämta kostnadsfritt på www.uhr.se .	https://www.uhr.se/om-uhr/nyheter/pressmeddelanden/2017/viktigt-att-tala-om-hogskolan-redan-i-grundskolan/
A, C, E	Här presenteras veckans yrke. Det kan vara ett ovanligt yrke, ett nytt yrke, ett yrke där det finns mycket goda chanser till att få jobb eller kanske bara ett yrke som verkar extra spännande.	https://www.framtid.se/yrken/veckansyrke
A, B, C, E	Ett besök i Framtidens Fastighetslabb ger eleverna möjlighet att på kreativa sätt lösa olika situationer tillsammans med sina klasskamrater. Alla labbstationer har tydliga kopplingar till grundskolans kurser samt läroplan och eleverna får på ett nytänkande och annorlunda sätt se kopplingarna mellan skola och arbetsliv.	http://framtidensfastighetslabb.se/i-skolan/
A, C, D, E	Tävlingar för att öka intresse för naturvetenskap och entreprenöriell förmåga	www.chalmers.se/sv/samverkan/skolsamverkan

Se <http://www.syvonline.se/metodbanken> för fler tips och idéer

Årskurs 7

-Möjligheternas vägar

Årskurs 7-9 presenteras var för sig för att ytterligare tydliggöra beslutsprocessen och många individers första riktigt stora val, gymnasievalet. Här är det viktigt att utveckla arbetet med att öka medvetenheten kring hur man är, styrkor och utvecklingsbara sidor. Eleverna bör tränas i att sätta in sig själv i olika sammanhang och motivera sig att se framåt.

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Resurs
A, B, ev. C, E	Studiebesök och klassbesök via vårdnadshavare eller externa kontakter. Tänk över vem ni bjuder in och varför. Låt det spegla flera branscher, gärna normbrytande yrkesverksamma. Se även https://www.framtidsvalet.se/for-syv/inspirationskanalen/ lösenord: inspiration	Kontakt nät www.framtidsvalet.se
A, B, C, D, E	Temavecka med skola arbetsliv	Arbetslag och kontaktnät
A, D, E	Temaarbete SV/SO. Schemabrytande dagar med rollspel: jobbansökningar, personligt brev, CV, intervjuer, urval	Pedagoger och syv
A, C, D	Övningar och intressetest som syftar till ökad självkänedom och kartläggning av egna kompetenser	Arbetsförmedlingen, studentum.se, gymnasieguiden.se personlighetstest m fl.
A, C, D, E	Studie- och yrkesvägledare håller lektioner där kompetensbehov, självkänedom och omvärldskunskap ingår	SYV
A, B, C, E	Företagarfrukost, introducera olika yrken för elever och samtidigt bjuda på frukost.	Företagarföreningar, harryda.se
A, B, C, E	Möjlighet för eleverna att önska föreläsning eller workshops med spännande yrken. T.ex. influencers för att visa på både alternativa vägar men även på utmaningar i yrket.	
A, D, E	Koppla på UF i ett tidigare skede för att visa på entreprenörskap och inspirera inför gymnasiet.	https://ungforetagsamhet.se/grundskola
A, B, E	Låt Hulebäcksgymnasiets elever som läser UF komma till åk 7 och berätta, inspirera och visa sina företag.	Lärare fr HA och EK på Hulebäck som undervisar i UF
A, B, D, E	Möjlighet att använda företag som UF för att vidga perspektiv. Vad vet våra ungdomar och vilka områden och kompetenser behöver vi utveckla?	https://ungforetagsamhet.se/grundskola
C, D	Kunna identifiera egna styrkor, svagheter, värderingsövningar, diskuterar sexualitet, könsroller och jämställdhet.	http://jamstalldskola.se/index.shtml
A, B, C, D, E	Syvonline.se. Metodbanken är till för studie- och yrkesvägledare, lärare och annan skolpersonal som arbetar med frågor om vägledning och skola-arbetslivssamverkan. Här finns övningar, metoder och annat material att använda i klassrumssituationer eller vägledningssamtal. Alla metoder går att anpassa till olika målgrupper och åldrar. Välj tema eller ämne.	http://www.syvonline.se/metodbanken
C, E	Låt eleverna fundera kring könsroller kopplat till yrken.	http://www.syvonline.se
E	Hur har arbetsmarknaden förändrats under historiens gång?	

Se <http://www.syvonline.se/metodbanken> och <https://syvspindeln.skolverket.se/> för fler tips och idéer

Årskurs 8

- Jag och omvärlden

Eleverna bör fortsätta tränas i att öka medvetenheten kring hur man är, såsom upptäcka styrkor, egenskaper, utvecklingsbara sidor samt förmågan att sätta sig själv i olika sammanhang.

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Resurs
A, B, ev C, E	Studiebesök och klassbesök via vårdnadshavare eller externa kontakter. Tänk över vem ni bjuder in och varför. Låt det spegla flera branscher, gärna normbrytande yrkesverksamma. Se även https://www.framtidsvalet.se/for-syv/inspirationskanalen/ lösenord: inspiration	Kontakt nät
A, B, E	Vilka jobb finns i kommunen? Hur styrs kommunen? Boka studiebesök eller bjud in någon från kommunen att komma till klassrummet och berätta om sitt jobb. T ex samhällsbyggnad, näringsliv eller liknande	harryda.se
A, B, C, D, E	Temavecka med skola arbetsliv	Arbetslag och kontakt nät
A, B, D, E	Temaarbete SV/SO. Schemabrytande dagar med rollspel: jobbansökningar, personligt brev, CV, intervjuer, urval	Pedagoger och syv
A, C, D	Övningar och intressetest som syftar till ökad självkänedom och kartläggning av egna kompetenser	Arbetsförmedlingen, studentum.se m fl
A, C, D, E	Studie- och yrkesvägledare håller lektioner där kompetensbehov, självkänedom och omvärldskunskap ingår	SYV
A, B, C, E	Företagarfrukost, introducera olika yrken för elever och samtidigt bjuda på frukost.	Företagarföreningar harryda.se
A, B, C, E	Möjlighet för eleverna att önska föreläsning eller workshops med spännande yrken. T.ex. influencers för att visa på både alternativa vägar men även på utmaningar i yrket.	
A, D, E	Koppla på UF i ett tidigare skede för att visa på entreprenörskap och inspirera inför gymnasiet.	ungforetagsamhet.se/ grundskola
A, B, D, E	Möjlighet att använda företag som UF för att vidga perspektiv. Vad vet våra ungdomar och vilka områden och kompetenser behöver vi utveckla?	ungforetagsamhet.se
C, D	Kunna identifiera egna styrkor, svagheter, värderingsövningar, diskuterar sexualitet, könsroller och jämställdhet.	jamstalldskola.se
A, B, C, E	Tillsammans för Agenda 2030 I projektet "Tillsammans för Agenda 2030" arbetar elever fram förslag åt lokala företag, kring hur de kan bidra till en mer hållbar utveckling	harryda.se
C, E	Låt eleverna fundera kring könsroller kopplat till yrken.	www.syvonline.se
A, D	Teknikåttan, rikstäckande frågetävling i ma, NO, te. Syfte: väcka intresse, stimulera fantasi, kreativitet samt stärka självförtroende.	teknikattan.se

Se <http://www.syvonline.se/metodbanken> och <https://syvspindeln.skolverket.se/> för fler tips och idéer

Uppgifter till PRAO: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/lektionsmaterial-for-prao>

Årskurs 9

- Gymnasiekunskap

Utifrån tidigare årskursens arbete har eleven fått ökad självkänedom och omvärldskunskap. I åk 9 ligger mycket fokus på gymnasieprogram och själva beslutsprocessen inför gymnasievalet.

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Resurs
A, B, C, E	Future skills och gymnasiedagar på mässan åk 8-9. En lärarhandledning har tagits fram för att vara ett stöd i skolans arbete med att ge eleverna redskap att granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. Här ges konkreta och verklighetsnära förslag på hur du som lärare kan arbeta med att stärka elevernas valkompetens. För att detta ska bli en naturlig del av undervisningen har samtliga övningar tydliga kopplingar till läroplanen och ämnens kursplaner.	https://gymnasiedagarna.se/
A, B, ev C, E	Studiebesök och klassbesök via vårdnadshavare, framtidsvalet och externa kontakter. https://www.framtidsvalet.se/for-syv/inspirationskanalen/ lösenord: inspiration	https://www.framtidsvalet.se
A, B, C, D, E	Temavecka med skola arbetsliv	Arbetslag och kontaktnät
D, E	Öva på arbetsintervjuer på engelska	
A, B, D, E	Temaarbete SV/SO. Schemabrytande dagar med rollspel: jobbansökningar, personligt brev, CV, intervjuer, urval. Sommarjobb. Hur skaffar man ett? Vilka yrken kan man söka? Om man inte får något jobb vad kan man göra då? Öva gärna på anställningsintervjuer.	Pedagoger och syv arbetsförmedlingen,
A, C, D	Övningar och intressetest som syftar till ökad självkänedom och kartläggning av egna kompetenser	Arbetsförmedlingen, studentum.se, sacco.se m fl
A, C, D, E	Studie- och yrkesvägledare håller lektioner där kompetensbehov, självkänedom och omvärldskunskap ingår	SYV
A, B, D, E	Möjlighet att använda företag som UF för att vidga perspektiv. Vad vet våra ungdomar och vilka områden och kompetenser behöver vi utveckla?	https://ungforetagsamhet.se/grundskola
C, D	Kunna identifiera egna styrkor, svagheter, värderingsövningar, diskuterar sexualitet, könsroller och jämställdhet.	http://jamstalldskola.se/index.shtml
A, B, C, E	Ett besök i Framtidens Fastighetslabb ger eleverna möjlighet att på kreativa sätt lösa olika situationer tillsammans med sina klasskamrater. Alla labstationer har tydliga kopplingar till grundskolans kurser samt läroplan och eleverna får på ett nytänkande och annorlunda sätt se kopplingarna mellan skola och arbetsliv. Det är ett besök som även passar åk 7 och 8.	http://framtidensfastighetslabb.se/i-skolan/

Bra sidor att få mer inspiration på:

<https://www.framtidsvalet.se/for-syv/inspirationskanalen/> Här kan ni hitta arbetsuppgifter, användbara webbadresser, tester, namn på personer som gärna kommer ut i ditt klassrum

Lösenord: **inspiration**

<http://www.syvonline.se/metodbanken> och <https://syvspindeln.skolverket.se/> för fler tips och idéer bla normkritik och kopplingar till skolans ämnen.

Information och material i anslutning till Gymnasiedagarna och Future skills

<https://gymnasiedagarna.se/for-besokare/information-till-besokande-skolor/>

Gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Alla mål och aktiviteter är gemensamma för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan men det kan krävas ytterligare individuell anpassning i gymnasiesärskolan.

Introduktionsprogrammen

- Möjligheter och alternativ

Elever som börjar på Introduktionsprogrammet får möjlighet att tillsammans med skolans personal formulera en individuell studieplan för att nå sina egna uppsatta mål. Målen följs upp på utvecklingssamtal och kontinuerligt under terminen.

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Resurs
A, B, C, D, E	Arbetslivsdagen, obligatoriskt för alla åk 2 , branscher till skolan. Föreläsning, minimässa och workshops. Arbetsmaterial för lektioner skickas ut i anslutning till dagen. Det är obligatoriskt att göra för- och efterarbete på mentorstid eller lektionstid. Varje klass gör minst en övning.	Arbetslaget bestämmer om för- och efterarbete sker på mentorstid eller lektionstid. I så fall vilken lektion?
A, C, D	Samarbete med friluftsförbundet där programmet hyr kanoter. Det ger ökad självkänedom och bidrar till integration. Aktiviteten sker i aug sep.	
A,, B, D, E	Praktik för elever som önskar det och har behov av det	Praktiksamordnare
C	Hur ser arbetslivet i Sverige ut jämfört med hemlandet?	Lärarhandledning syvonline
A, C, D, E	Temavecka framtid på Språkintröduktion.	Lärare och SYV
A, B, C, E	Tema miljö. Studiebesök på Renova. På sjöfartsmuseet träffar eleverna en marinbiolog.	
A, B, C, D, E	Tema arbetsliv. Externa aktörer såsom LO, räddningstjänsten, budget- och skuldrådgivare från kommunen bjuds in. Elever får skriva CV och personliga brev.	
D	Tema hälsa. Attention bjuds in, psykolog pratar om stress, naturpromenad i närområdet. RFSU och RFSL bjuds in.	
A, B, C, E	Studiebesök på folkhögskolor, bank, företag, andra skolor	Personal på Växtkraft har många kontakter.
A, B, C, E	Klassbesök på rättegång. Kommunpolitiker bjuds in. Representanter från religiösa församlingar kommer till skolan och det görs även studiebesök i kyrkor/moskéer/synagoga. Allt då momenten går igenom i respektive kurs.	
D, E	En aktivitet i studieplanen kallas omvärldskunskap. Då övar man på hur man söker jobb, hur fungerar arbetsmarknaden mm. Arbetsförmedlingen in.	Pedagogisk projektledare och arbetsförmedlingen
A, B, C, E	Gör studiebesök på kommunens verksamheter. Delta i ungdomsi Härryda kommun	
A, C, D	Studieresa till Polen med ett antal elever.	Lärare på IM Lillebäck

Gymnasiet årskurs 1

- Insikt

Yrkes- och utbildningsområdet jag har valt och valmöjligheter inom gymnasiet

Under första året på gymnasiet får eleverna uppleva den nya skolformen med gymnasieprogram på en helt ny skola. Eleverna får kunskap om vilka krav som finns inom gymnasiet och vilka olika vägarna som finns inom och efter gymnasiet.

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Resurs
D	Efterfråga och ta hand om överlämningar från grundskola/IM. Vilka särskilda behov har eleven. Hur kan vägledningen anpassas? (På antagningslistorna från Indra2 står om överlämningsinformation finns)	EHT
A	SYV går ut i klasserna på mentorstiden och pratar om att studera på gymnasiet, går igenom timplanen mm.	SYV
A, E	Studie- och yrkesvägledare bjuds in till lektion t ex arbetsmarknadskunskap, språkstudier utomlands mm	SYV
A	SYV Informerar om individuella val och program fördjupning knutet till särskilda behörigheter på eftergymnasiala utbildningar	SYV
A, D, E	Studie- och yrkesvägledare har bokningsbara individuella samtalstider varje dag	SYV
A, C, D, E	Tänka nu och tänka framåt, yrke/utbildning - studieteknik. Vem är jag/hur lär jag mig bäst, vad behövs för att få mina studier att fungera? SYV pratar om utbildningar, dock inte bara de som är knutna till programmet utan även visar på att man kan gå andra vägar.	Projektvecka Samarbete med EHT och SYV och spec.ped i synnerhet
A, D	Introduktionssamtal mellan elev och mentor hålls tidigt på terminen. Mentor får en bild av elevens behov för att klara studierna. Ett stöd för samtalet ska tas fram.	Mentor
A, D, E	Sätt upp yrkesmål/utbildningsmål på utvecklingssamtal. Följ upp på nästa	Utvecklingssamtal 1g/termin
A, D, E	Yrkeskunskaper, intressetest	SACO, allastudier
A, B, D, E	Leta efter intressanta platsannonser, vilka egenskaper och kompetenser behövs? Vilken utbildning krävs? Vad behöver jag utveckla för att platsa på den tjänsten?	jobbsafari.se, mentorstid, valfri kurs tex program- gemensamma kurser
A, D	Övning i självinsikt, t ex <i>hur skulle dina kompisar beskriva dig med tre ord</i>	Arbetsförmedlingen har tips inför arbetsintervjuer
A, C, D, E	Träna på att söka jobb, gör rollspel. Leta gärna efter ett jobb där du skulle bryta normer. tex könsnorm, social norm, kulturell norm. Hur känns det? Vad lär du dig?	Rekryteringsföretag, arbetsförmedlingen
A, E m fl	Projektveckor på programmen t ex PRAO, vad gör en ingenjör? arbetsmarknad, framtidsplaner...	Arbetslag

A, C, D	Genusprojekt, kolla med samhällsprogrammet för upplägg	https://www.levandehistoria.se/
A, B, E	Föreläsare bokas till klassrummet, kopplat till aktuell gymnasiekurs	Tidigare och nya kontakter
A, B, E	Externa aktörer håller lektion inom speciellt område tex fibersvetsning, streetdance, företagande	Egna kontakter, se lokalt programråd
A, B, C, E	Personer med normbrytande yrkesval bjuds in till skolan och publiceras i broschyrer och hemsida, t ex elqvinnorna.	elqvinnorna@gmail.com
A, C, E	Bjuda in tidigare elever som berättar om sitt yrke, normbrytare? Finns det någon som gick ett program med ett yrke i sikta men sedan valde något annat?	Tidigare elever
A, C, D, E	Min framtid och ekonomi Min framtid och ekonomi vänder sig främst till elever i årskurserna 8-9 eller första året på gymnasiet. Genom läromedlet får eleverna tillfälle att lära sig mer om, reflektera över och bli medvetna om sina förmågor, framtida karriärvägar och yrkesval. De får lära sig ekonomiska begrepp, att göra budget och sköta sin privatekonomi. De får också förståelse för hur samhällets ekonomi fungerar och hur ekonomin på sikt påverkar eleven. Logga in på ungforetagsamhet.se för att registrera dig och beställa. Priset är 450 kronor + moms, frakt och expeditionsavgift. Läromedlet består av lärarhandledning, affisch och 30 st elevböcker.	ungforetagsamhet.se/min-framtid-och-ekonomi/om-min-framtid-ekonomi
B, E	Marie Curie-dagen är en dag då vi bjuder in elever från gymnasieskolan till att lyssna på spännande föredrag och prova på att göra laborationer. Du får en inblick i hur det är att studera hos oss men även information om olika arbetsmöjligheter efter examen. Marie Curie-dagen anordnas fyra per år av Chalmers institution Kemi och kemiteknik.	Chalmers.se

<http://www.syvonline.se/metodbanken> och <https://syvspindeln.skolverket.se/> för fler tips och idéer bl a normkritik och kopplingar till skolans ämnen

Gymnasiet årskurs 2

- Översikt

Vilka möjligheter finns efter gymnasiet?

Eleverna får ta del av mer information om studievägar under programmet och efter gymnasiet. Samverkan med arbetslivet är en naturlig del av undervisningen.

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Resurs
A, B, C, D, E	Arbetslivsdagen, obligatoriskt för alla åk 2 , branscher till skolan. Föreläsning, minimässa och workshops. Arbetsmaterial för lektioner skickas ut i anslutning till dagen. Det är obligatoriskt att göra för- och efterarbete på mentorstid eller lektionstid. Varje klass gör minst en övning.	Arbetslaget bestämmer om för- och efterarbete sker på mentorstid eller lektionstid. I så fall vilken lektion?
A, E	Studie- och yrkesvägledare bjuds in till lektion t ex arbetsmarknadskunskap, språkstudier utomlands mm	SYV
A	SYV Informerar om individuella val och program fördjupning knutet till särskilda behörigheter på eftergymnasiala utbildningar	SYV
A, D, E	Studie- och yrkesvägledare har bokningsbara individuella samtalstider varje dag	SYV
A, C, D, E	Framtidstänk och klassinformation: tänka nu och tänka framåt yrke/utbildning - studieteknik. Vem är jag/hur lär jag mig bäst, vad behövs för att få mina studier att fungera? SYV pratar om utbildningar, dock inte bara de som är knutna till programmet utan även visar på att man kan gå andra vägar.	Projektvecka? Samarbete med EHT och SYV och spec.ped i synnerhet
A, D, E	Sätt upp yrkesmål/utbildningsmål på utvecklingssamtal. Följ upp på nästa	Utvecklingssamtal 1g/term
A, D, E	Yrkeskunskaper, intressetest	SACO, allastudier
A, B, D, E	Leta efter intressanta platsannonser, vilka egenskaper och kompetenser behövs? Vilken utbildning krävs? Vad behöver jag utveckla för att platsa på den tjänsten?	jobbsafari.se, mentorstid, valfri kurs tex program-gemensamma kurser
A, D	Övning i självinsikt, t ex <i>hur skulle dina kompisar beskriva dig med tre ord</i>	Arbetsförmedlingen har tips inför arbetsintervjuer
A, C, D, E	Träna på att söka jobb, gör rollspel. Leta gärna efter ett jobb där du skulle bryta normer. tex könsnorm, social norm, kulturell norm. Hur känns det? Vad lär du dig?	Arbetsförmedlingen
A, E m fl	Projektveckor på programmen t ex PRAO, vad gör en ingenjör? arbetsmarknad, framtidsplaner...	Arbetslag
A, C, D	Genusprojekt, kolla med samhällsprogrammet för upplägg	https://www.levandehistoria.se/

A, C, D, E	På lika villkor –Ett arbete om jämställdhet genom livet. Materialet tar ett helhetsgrepp kring området jämställdhet, med fokus på arbetslivet.	http://www.jamstall.nu/verktygslada/utbildningsmaterial/
A, B, C, E	Studiebesök på folkhögskolor och företag i Göteborgsregionen kopplat till aktuell gymnasiekurs. Gärna i normbrytande besök. Arbetslaget ska rannsaka sig själva: Vilka företag bjuder vi in och varför? Män/kvinnor?	folkhogskola.nu, egna kontakter
A, B, C, E	Försöka hitta skarpa uppdrag och aktuella ämnesområden – lärare och arbetslag planerar ihop.	Wendelsberg, kommunen, lokala företag
A, B, E	Föreläsare bokas till klassrummet, kopplat till aktuell gymnasiekurs	Tidigare och nya kontakter
A, B, E	Externa aktörer håller lektion inom speciellt område tex fibersvetsning, streetdance, företagande	Egna kontakter, se lokalt programråd
A, B, C, E	Personer med normbrytande yrkesval bjuds in till skolan och publiceras i broschyrer och hemsida, t ex elqvinnorna.	elqvinnorna@gmail.com
A, C, E	Bjuda in tidigare elever som berättar om sitt yrke, normbrytare? Finns det någon som gick ett program med ett yrke i sikta men sedan valde något annat?	Tidigare elever
A, B, E	Samarbete med Göteborgs universitet, naturvetenskapliga fakulteten	https://www.gu.se/om-universitetet/samarbeta-med-oss
A, B, E	Tävlingar i samarbete med universitet	https://www.math.su.se/samverkan/kommunskola/t%C3%A4vlingar/uppstatst%C3%A4vling-1.70529
A, E	Matematiska exempel på löner/livslön. Utbildningslängd, studielån mm	CSN, SACO, framtid.se
A	Stockholmsresa bl a riksdagen och museum och andra besök som vidgar perspektiv.	

<http://www.syvonline.se/metodbanken> och <https://syvspindeln.skolverket.se/> för fler tips och idéer bl a normkritik och kopplingar till skolans ämnen

Gymnasiet årskurs 3

- Utsikt

Vad blir nästa steg efter gymnasiet?

Under sista året på gymnasieprogrammen får eleverna ytterligare information om att ta sig vidare i studier och ut i arbetslivet. Överlämningar till vuxenutbildning och folkhögskolor blir viktigt för fortsatt lust att lära.

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Resurs
A, B, C, D, E	Arbetsförmedlingen har storföreläsning för alla åk 3 samma dag som åk 2 har arbetslivsdag, Hur söker man jobb? Var finns jobben? Jobba utomlands?	Platsförmedlare på arbetsförmedlingen
A, B, D, E	UF och entreprenörskap erbjuds för alla elever. Obligatoriskt för EKEKO och HA. Erbjudet i indval för alla. Besök gärna åk7 för att inspirera och berätta!	Lärare i UF samt lärare och elever åk 7
A, C, E	SYV visar ansökan och informerar om csn och eftergymnasiala utbildningar inkl folkhögskola, vux, yrkeshögskola och universitet/högskola. SYV visar även utbildningsvägar som inte är den raka vägen från programmet.	SYV
A, C, E	Mässan kunskap och framtid i november samt besöksdag GU och Chalmers i mars. Yrkeskunskap och intressetester för besöket mer givande.	SYV informerar via mejl och hemsidan. Se Saco.se, framtid.se, allastudier.se
A, D, E	Studie- och yrkesvägledare har bokningsbara individuella samtalstider varje dag	SYV
A, D, E	Sätt upp yrkesmål/utbildningsmål på utvecklingssamtal. Följ upp på nästa	Utvecklingssamtal 1g/termin
A, B, D, E	Leta efter intressanta platsannonser, vilka egenskaper och kompetenser behövs? Vilken utbildning krävs? Vad behöver jag utveckla för att platsa på den tjänsten?	jobbsafari.se, mentorstid, valfri kurs tex program-gemensamma kurser
A, D	Övning i självinsikt, t ex <i>hur skulle dina kompisar beskriva dig med tre ord</i>	Arbetsförmedlingen har tips inför arbetsintervjuer
A, B, C, E	Studiebesök på folkhögskolor och företag i Göteborgsregionen kopplat till aktuell gymnasiekurs. Gärna i normbrytande besök. Arbetslaget ska rannsaka sig själva: Vilka företag bjuder vi in och varför? Män/kvinnor?	foklhogskola.nu, egna kontakter
A, B, C, E	Försöka hitta skarpa uppdrag och aktuella ämnesområden – lärare och arbetslag planerar ihop.	Wendelsberg, kommunen, lokala företag
A, B, E	Föreläsare bokas till klassrummet, kopplat till aktuell gymnasiekurs	Tidigare kontakter
A, B, E	Externa aktörer håller lektion inom speciellt område tex fibersvetsning, streetdance, företagande	Egna kontakter, se lokalt programråd
A, C, E	Bjuda in tidigare elever som berättar om sitt yrke, normbrytare? Finns det någon som gick ett program med ett yrke i sikte men sedan valde annat?	Tidigare elever
A, B, E	Samarbete med Göteborgs universitet, naturvetenskapliga fakulteten	gu.se
A, B, E	Tävlingar i samarbete med universitet	https://www.math.su.se/samverkan/kommun-skola
D	Överlämningar till vuxenutbildningen	EHT och SYV vux

<http://www.syvonline.se/metodbanken> och för fler tips och idéer bla normkritik och kopplingar till skolans ämnen

Vuxenutbildningen

- Livslångt lärande

Studerade vid kommunala vuxenutbildningen får en chans att ta igen studier som de inte har med sig sedan tidigare och som behövs för att ta sig vidare mot nya mål.

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Kurs/ klass	Resurs
E	Ekonomi och budgetberäkningar	Ma 2, 3, 4	
D	Reflektera över procedurförmåga, problemlösningsförmåga mm	Ma 2, 3, 4	
A, D	Sätt upp yrkesmål/utbildningsmål på utvecklingssamtal. Följ upp på nästa mål och kunskapsnivå, Se även plan för nyanlända.	Kartläggning av SFI-pedagog	
A, B, ev C, E	Rotary besöker gruppen 1 gång/mån för att prata om yrken	SFI	Rotary
A, B, C	Studiebesök biblioteket, Wendelsberg	SFI	Biblioteket, Wendelsberg
A, B, C	Studiebesök	SFI	
E	Grundläggande begreppskunskap; heltid, deltid, semester, namn på yrken etc	SFI	
A, B, C, D, E	Språkpraktik	SFI	
A, D, E	Hur söker man jobb i Sverige	SFI C, D	Arbetsförmedlingen
A, B, C, E	Besök av IF metall	SFI C, D	IF metall,
A, B, C, E	Studiebesök på Renova, Volvo museum, Räddningstjänsten	SFI C, D	Renova, volvomuseum.com, Räddningstjänsten
A, E	Jämför hur man jobbar inom yrkesområde i Sverige mot deras hemland. https://www.youtube.com/watch?v=5snXfufK6b8	SFI C, D	Syvonline.se Prata om yrken, www.yrmis.se/kategori/filmer/yrkesfilmer/
A, E	Förstärkt syv-information inför utbildningar med språkstöd	SFI C, D	
A, B, E	Vård- och omsorgscollage och vård- och omsorgsutbildning med informationsmöte	SYV	
A, C, E	Yrkes och utbildningsinformation om universitet, högskola, Yrkeshögskola, GRvux-utbildningar enl årshjul	SYV	
A, C, D, E	Individuell studie- och yrkesvägledning, bokade samtal och drop-in för kommunens invånare	SYV	
A, C, D, E	Individuell studieplanering och stöd vid ansökan för samtliga skolformer	SYV	
A, C, E	De studerande får information om och blir inbjudna till mässor tex Kunskap och Framtid samt öppet hus på universitet, folkhögskolor, yrkeshögskolor, opportunity days, jobbmässor mm	SYV	opportunityday.se

A, B, C, D, E	Öka den uppsökande verksamheten genom samarbete med arbetsförmedlingen, socialtjänsten, arbetsmarknadsenheten, unga vuxna (20-25 år). Systematisera.	SYV	
E	Information om branschernas behov och var finns jobben?	SYV	Arbetsförmedlingen
D, E	Ha en påhittad arbetsintervju på engelska	Engelska	
A, C, D	Värderingsövningar och gruppvägledning	SYV	Syvonline.se
E	Hur såg arbetsmarknaden ut förr?	Historia	
A, C, D, E	Leta efter intressanta platsannonser, vilka egenskaper och kompetenser behövs? Vilken utbildning krävs? Vad behöver jag utveckla för att platsa på den tjänsten? Skriv CV och träna på att söka jobb genom t ex, rollspel. Bjud gärna in rekryteringsföretag	alla kurser inkl GRvux- utbildningar.	Rekryteringsföretag, arbetsförmedlingen.
D	Överlämning från gymnasiet till språkintröduktion mot vuxenutbildningen under vårterminen.	Samordnare SYV	

<http://www.syvonline.se/metodbanken> och <https://syvspindeln.skolverket.se/> för fler tips och idéer bla normkritik och kopplingar till skolans ämnen.

Vägledning för nyanlända på Vuxenutbildningen

För att säkerställa att alla nyanlända får en adekvat studie- och yrkesvägledning finns ett särskilt avsnitt på hur vi tar emot en nyanländ studerande. Denna del av arbetsplanen kallas Vägledning för nyanlända på vuxenutbildningen.

Antagning av elev till SFI:

Lärare gör en omfattande kartläggning av den studerande med pedagogiskt fokus

- Skolbakgrund
- Allmän bakgrund t ex yrkesliv
- Broschyr/film om hur svensk utbildning är upplagd. Finns på många språk.
<https://utbildningsguiden.skolverket.se/languages/svenska/om-svensk-skola-och-utbildning>
- På rundvandringen i skolan visar lärare var studie- och yrkesvägledaren sitter och talar om att man kan boka tid, tolk är med.
- Klassplacering enligt resultat från kartläggningen.

Dokumentation av skolbakgrund, mål med utbildningen och skapande av studieplan sker i Alvis vilket ger studie- och yrkesvägledaren möjlighet att ta del av dokumentationen.

Alla kursstarter

SYV deltar vid kursstart och informerar om:

- Vad kan en studie- och yrkesvägledare hjälpa till med?
- Hur bokar man tid?
- Vad är vägledning?
- Har du betyg från avslutad utbildning i hemlandet? Skicka till UHR för bedömning. Tala om för eleverna att varje land har en omräkningstabell för betyg. Förutsättningarna kan ändras med tiden.

Årshjul för studie- och yrkesvägledare, samarbete med lärare på vuxenutbildningen

Ta med innehållet nedan i pedagogernas planering så det bereds tid.

Utöver dessa aktiviteter på gruppnivå finns möjlighet för de studerande att boka enskilda vägledningssamtal.

Månad	Aktivitet	SFI-klass
Augusti	Syv med vid kursstart kring 20 augusti Presentation av SYV och vad SYV kan erbjuda.	SAS grund Alla SFI-kurser SFI C SFI D
September	Lektion om det svenska utbildningssystemet och arbetsmarknadskunskap Övningar i självkänedom, ev i samarbete med lärare. Diskussioner i anslutning till information. <ul style="list-style-type: none"> - Hur är utbildningen i ditt hemland uppbyggd? - Hur ser arbetsmarknaden ut i ditt hemland? - vad har du jobbat med? 	SFI C SAS grund
Oktober	Information om GRs yrkesutbildningar med språkstöd med kursstart januari. Ansökan sker i oktober. Planera in tid i datasal för att hjälpa till med ansökan. Träna jobbintervju light-självkänedom Beskriv-vem är jag? Vad tycker jag om? Vad tycker jag inte om? Vad är svårt? etc samarbeta med SFI-lärare, träna på ord.	SFI C SFI D SFI B
December	Kompletera ansökan till GRvux med betyg	
Mars	Vägar vidare Utbildningsväsendet-vart vill jag? Övningar om självkänedom. Vem är jag? Vad vill jag? Varför? Vad behöver jag träna på? Vägdelare, mot sva-grund eller yrkesutbildningar med språkstöd.	SFI D SAS grund
April	Information om GRs yrkesutbildningar med språkstöd med kursstart augusti. Ansökan sker i april. Planera in tid i datasal för att hjälpa till med ansökan.	SFI C SFI D SAS grund
Maj	Kompletera ansökan till GRvux med betyg	SFI C SFI D SAS grund

Arbetslagets aktivitetsplan

Datum för upprättande:.....

Datum utvärdering:..... Arbetslag:.....

Med hjälp av de valda aktiviteterna ska följande mål uppnås:

- Öka val- och beslutskompetens
- Motverka norm- och könsstereotypiska studie- och yrkesval
- Öka samverkan mellan skola, samhälle och arbetsliv

Ett normkritiskt förhållningssätt och skolans kompensatoriska uppdrag ska genomsyra och prägla alla aktiviteter.

Tema på aktiviteter

Aktiviteterna delas in i fem tema för arbetet med den breda studie- och yrkesvägledningen*

A: Perspektivvidgande aktivitet ska utmana barnets/elevens förutbestämda föreställningar om framtiden.

B: Närsamhälle och lokalt arbetsliv ska innehålla samverkan med arbetslivet och högre utbildningar

C: Mönsterbrytande aktivitet ska motverka begränsningar vad gäller kön, social och kulturell bakgrund samt funktionsvariationer

D: Utveckling av självkännedom ska leda till att barnet/eleven kan samla, analysera, sätta samman och kritiskt granska olika valalternativ samt bidra till att barnet/eleven utvecklar förmågan att fatta och genomföra beslut i olika valsituationer

E: Arbetsmarknadskunskap ska ge eleverna möjlighet att utveckla allsidiga kunskaper om studier och yrken samt hur arbetslivet fungerar.

* Hämtat från läroplanerna och allmänna råd för studie- och yrkesvägledning

När den årliga aktivitetsplanen planeras och utvärderas i respektive arbetslag utgår ni från följande:

Vilka behov finns i vår elevgrupp/arbetslag?

Vad vill vi uppnå med de aktiviteter vi väljer och varför väljer vi ut just dessa aktiviteter?

Finns det några valda aktiviteter som särskilt belyser jämlikhet?

Utvärdering i slutet på vårterminen

Har de valda aktiviteterna präglats av jämlikhet och ett normkritiskt förhållningssätt?

Har de genomförda aktiviteterna har bidragit till att uppnå målen?

Vad kan vi göra bättre nästa gång?

Behöver vi fortbildning inom något område?

Bilaga 1

Exempel på hur arbetslagets aktivitetsplan kan se ut

Datum för upprättande: 21 10 18

Datum utvärdering: 22 05 16 Arbetslag: Åk 4-6

Med hjälp av de valda aktiviteterna ska följande mål uppnås:

- Öka val- och beslutskompetens
- Motverka norm- och könsstereotypiska studie- och yrkesval
- Öka samverkan mellan skola, samhälle och arbetsliv

Ett normkritiskt förhållningssätt och skolans kompensatoriska uppdrag ska genomsyra och prägla alla aktiviteter.

Tema på aktiviteter

Aktiviteterna delas in i fem tema för arbetet med den breda studie- och yrkesvägledningen*

A: Perspektivvidgande aktivitet ska utmana barnets/elevens förutbestämda föreställningar om framtiden.

B: Närsamhälle och lokalt arbetsliv ska innehålla samverkan med arbetslivet och högre utbildningar

C: Mönsterbrytande aktivitet ska motverka begränsningar vad gäller kön, social och kulturell bakgrund samt funktionsvariationer

D: Utveckling av självkännedom ska leda till att barnet/eleven kan samla, analysera, sätta samman och kritiskt granska olika valalternativ samt bidra till att barnet/eleven utvecklar förmågan att fatta och genomföra beslut i olika valsituationer

E: Arbetsmarknadskunskap ska ge eleverna möjlighet att utveckla allsidiga kunskaper om studier och yrken samt hur arbetslivet fungerar.

När den årliga aktivitetsplanen planeras och utvärderas i respektive arbetslag utgår ni från följande:

Vilka behov finns i vår elevgrupp/arbetslag?

Eleverna är en ganska homogen grupp med liknande social bakgrund. De behöver vidgade perspektiv och behöver få mycket kunskap om olika yrkesgrupper, speciellt inom teknik och hantverk.

Eleverna har svaga kunskaper om lokalsamhället.

Vad vill vi uppnå med de aktiviteter vi väljer och varför väljer vi ut just dessa aktiviteter?

Vi vill visa på bredden av yrken som finns både inom privat och offentlig sektor. Vi vill också motverka fördomar både det gäller yrkenas arbetsbeskrivning, och status.

Finns det några valda aktiviteter som särskilt belyser jämlikhet?

Övningen då elever intervjuar personer på äldreboende om deras arbetsliv visa på jämlikhet i historiskt perspektiv.

Utvärdering i slutet på vårterminen

Se mallen

Bilaga 1

Exempel på hur arbetslagets aktivitetsplan kan se ut

Varje barn/elevgrupp genomför aktiviteter så varje tema ovan, A-E kommer med minst en gång varje läsår. Någon aktivitet kan täcka flera teman, se arbetsplanen för inspiration och fyll på med egna förslag!

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Klass	Ansvarig	Tidpunkt	Hur arbetar vi normkritiskt med aktiviteten?	Utvärdering
A, B, E	<p>Vilka jobb finns i kommunen? Hur styrs kommunen? Boka studiebesök eller bjud in någon från kommunen att komma till klassrummet och berätta om sitt jobb. Text samhällsbyggnad, näringsliv eller liknande</p> <p>Skriv några rader innan vad du tror att personen gör på sitt arbete. Skriv efteråt vad du uppfattat att den gör. Reflektera över vad som skiljer sig i de olika texterna.</p>	Klass 6	X (Sh-lärare)	Nov	Vilka yrkeskategorier finns det inom arbetsområdet och vilka personer arbetar där? (Etnicitet, funktionsvariation, utbildningsnivå, kön...)	<p>Gör några minnesanteckningar efter aktiviteten. Sammanställ i maj-</p> <p>Det var intressant och det var lätt att få kontakt på samhällsbyggnad. Nästa år ska vi bjuda in arbetsmarknadsenheten. Barnen fick upp Ögonen för nya jobb</p>
D	Övningar som syftar till ökad självkännet och kartläggning av egna kompetenser	Klass 6	Y (Sv-lärare)	Dec	Diskussion: Påverkas mina möjligheter till anställning beroende på vem jag är?	<p>Det var en svår övning. De behöver bättre förberedelser. Nästa år ska vi göra fler.</p>
C	Skicka ut förfrågningar och uttryck önskemål om att vårdnadshavare i klassen kan ta emot ett annat barn än sitt eget på en dags prao på sin arbetsplats. Introducera på ett föräldramöte.	Klass 6	Z (mentor)	Mars	<p>Eleverna undersöker könsfördelningen på en arbetsplats och berättar om de tror att det ser ut så. Finns det anställda med funktionsvariation? Vilka jobb har de? Finns det anställda som inte bott så länge i Sverige? Vilka jobb har de?</p>	<p>Det var svårt för 7 vårdnadshavare att ta emot. Nästa år ska de få berätta på föräldramötet för att vara ambassadörer för uppgiften. De som hade ett barn med sig på jobbet tyckte att det var jättekul!</p>
B, C, E	Elever intervjuar personer på äldreboende om deras arbetsliv		P (Hi-lärare)	April	<p>Jobbade män/kvinnor där? Fanns det utländsk arbetskraft? Vad tjänade man? Vad kostade deras boende?</p>	<p>Detta var en succé. Måste göras nästa år igen. Kanske redan på hösten och återbesök på våren</p>

Arbetslagsledare/samordnare mejlar färdig aktivitetsplan till rektor senast 21 10 04 utvärderad aktivitetsplan senast: 22 06 15

Bilaga 2

Exempel på hur vi kan arbeta normkritiskt med aktiviteterna

Då arbetslagen ska planera sina aktiviteter i mallen utgår vi från fem tema, ofta förkortade till bokstäverna A-E. Två av dem förtydligas nedan:

A: Perspektivvidgande aktivitet ska utmana barnets/elevens förutbestämda föreställningar om framtiden.

Detta tema ska vara perspektivvidgande aktiviteter som syftar till belysa olika alternativ och att visa upp en mångfald av möjliga vägar (framåt).

C: Mönsterbrytande aktivitet ska motverka begränsningar vad gäller kön, social och kulturell bakgrund samt funktionsvariationer.

Detta tema har fokus på att bryta strukturer som begränsar personer. Strukturer som ofta blir en reproduktion av det en antas välja utifrån normer som tas för givet istället för att tillvarata personers individuella egenskaper och intressen, vilka inte alltid stämmer överens med förväntningarna.

Exempel på aktiviteter

A: Perspektivvidgande exempel:

Exempel 1: En elev på gymnasiet vill bli psykolog och uppger att hen vill "arbeta med människor". Det perspektivvidgande är att visa en bredd av yrken inom samma fält exempelvis socialpedagog, samtalsterapeut, studie- och yrkesvägledare, personalvetare eller varför inte kurator? Då kan för- och nackdelar med utbildningsvägar, studielån, lön samt arbetsmarknad diskuteras samt kopplas samman med olika ämnen som matematik, samhällskunskap och historia.

Exempel 2: I en klass på mellanstadiet drömmer många om att bli fotbollsproffs. Då skulle en kunna bjuda in personer som arbetar inom området idrott och hälsa för att visa på mångfalden av yrken som personlig tränare, kostrådgivare, arbetsterapeut, idrottslärare eller hälsopedagog. Eller varför inte bjuda in någon som har haft en bakgrund inom professionell idrott och bytt spår? Ett studiebesök skulle kunna genomföras vid en idrottshall/arena/förening och då fundera på hur dessa drivs och leta efter yrken en inte tänkt på finns t.ex. vaktmästare, ekonom, administratör, badvakt, lokalvårdare och tränare.

C: Mönsterbrytande exempel:

Exempel 1: Vårdnadshavare, vänner och familj påverkar ens val av utbildning där en ibland väljer utifrån andras förväntningar. Detta kan exemplifieras genom att vilja bli rörmokare när ens vårdnadshavare är högutbildade. På samma vis skulle det kunna vara att välja t.ex. högre akademiskt utbildning i en omgivning där få väljer denna väg. Det kan också kopplas till förväntningar utifrån kön- och socioekonomisk bakgrund. Analysera därför vilka personer och yrken ni bjuder in till er skola eller vilka studiebesök ni väljer att göra.

Exempel 2: I vissa yrken finns låg representation av t.ex. personer med migrationsbakgrund, av kvinnor eller män, eller personer med funktionsvariation. Här är det viktigt att analysera varför det ser ut som det gör och möjliggöra en förändring. Vilka bilder visas i media, i klassrum och på skolan och hur ser möjligheten ut för eleverna att se sig själva på olika positioner i samhället? Här är Bryt! och Date bra material med lektionsupplägg. Se källhänvisningen.

Bilaga 2

Exempel på hur det normkritiska arbetet med aktiviteten kan formuleras

Grundskola

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Klass	Hur arbetar vi normkritiskt med aktiviteten?
A, B ev C,E	Knyt ett yrke till bokstavsarbetet. Veckans yrke. Skriv upp alla jobb som finns på skolan	Åk 1	Ställ frågor till barnen: Vilka yrkeskategorier kan både kvinnor och män ha? Vilka arbetsuppgifter och roller finns? Kan alla jobba här?
A, E, C	Intervjua en person över 50 år. Vad jobbar hen med? Vad har hen jobbat med innan? Hur länge har hen gått i skolan?	Åk 3-6	Fråga personerna: Varför valde hen det yrket? Vad arbetade deras föräldrar med? Vad ville deras föräldrar att de skulle bli? Hade hen mest kvinnliga eller manliga arbetskamrater?
A, B, E	Gå på jobbspaning i närområdet	Åk 1-3	Vilka yrken finns – vilka finns inte? Vem arbetar på arbetsplatsen? Får alla bestämma lika mycket på arbetsplatsen eller bestämmer några mer? Leta bilder i tidningar och på internet och fundera på hur de yrken ni hittar framställs där. Vilka syns på bilderna, t.ex?
D, E	Drömyrket	Åk 4-6	Vad är egentligen ett drömyrke? Har eleverna några förebilder som inspirerat dem? Vilka? Hur har de kommit fram till detta? Finns det hinder för att nå detta mål? Finns det egenskaper eleverna behöver utveckla eller jobba extra med för att må sitt mål? Kan man ha flera drömyrken? Finns det olika vägar för att nå ett drömyrke? Finns det andra alternativ som är intressanta?
A, C, E	Vi bjuder in vårdnadshavare som berättar om sina yrken, men även om deras väg fram till det de arbetar med idag. Sommarjobb, val av utbildningar och kanske byten av arbetsplatser.	Åk 5	Vi tänker att vi gärna bjuder in många olika yrken, gärna kvinnliga tekniker och män som arbetar inom t.ex sjukvården osv.
A, B, D, E	Informerar om olika yrken med hjälp av Arbetsförmedlingen och andra källor.	Åk 9	Visar kvinnor i yrkesroller som traditionellt domineras av män.
A, D, E	Arbetsmarknadskunskap i samhällskunskapen	Samhällskunskap åk 9	Synliggöra traditionella strukturer och normer inom arbetslivet
A,D,E	Alla elever har textil och trä och metall för att bryta normen.	Aktuella årskurser	Vi behöver synliggöra vår pedagogiska tanke för eleverna, varför eleverna har en termin av varje slöjdart.
C, D	Lektionsaktivitet om identitet och jämställdhet	Åk 7	Ifrågasätter och diskuterar och problematiserar normer
A, B	Studiebesök	Åk 7	Variation i besöken. Vi funderar på varför vi just väljer dessa besök.
C, D	Lektionsaktivitet om identitet och jämställdhet	Åk 7	Ifrågasätter och diskuterar och problematiserar normer
Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Klass	Hur arbetar vi normkritiskt med aktiviteten?

B	Prao i 8an	Åk 8	Vi pratar aktivt med eleverna kring yrkesval och kön.
E	Samhällskunskap: Arbetslivet	Samhälls- kunskap åk 8	Arbetslivet är nu ett föränderligt landskap. Alla jobb görs inte på sk normal arbetstid. Detta ställer andra krav på arbetstagare.
E	Industrialismen SO	Samhälls- kunskap åk 8	Vi lyfter upp även kvinnliga förebilder och uppfinningar tex ur boken Godnattsagor för rebelltjejer.
C, D	Diskuterar jämställdhet, sexualitet könsroller	NO/SO åk 8	Vi lyfter olika perspektiv på jämställdhet och sexualitet och könsroller så att vi utmanar de rådande normerna.
C, E	Låt eleverna fundera kring köns- roller till yrken.	Åk 8	Låt eleverna fundera kring könsroller till yrken.
A	Influencer - spännande yrken.	Åk 8	Att vidga elevernas vy på vad ett yrke kan innebära.
A, B, C, E	Gymnasiemässan och future skills	Åk 8	Olika gymnasieprogram och yrken är representerade. Arbeta med förberedande och efterarbetande lektions- Uppgift. Analysera tillsammans med eleverna kring de yrken som representera på mässorna. Vilka yrken syn och vilka syns inte? Varför ser det ut så? Vilka syns i montrar? Finns det skillnader mellan olika yrken och utbildningar? Vilka är det? Skiljer sig lön mellan olika yrken? Hur skiljer sig lön och spelar det roll? Varför/varför inte?
A, B, C, E	Arbetslivsdagen i Mölndal	Åk 8	Representanter från olika företag och yrken besöks. Arbeta med förberedande och efterarbetande lektions- uppgift
A, B, C, D, E	Temavecka med skola arbetsliv - besök från olika yrken som t.ex. polis, veterinär, försvarsadvokat, mäklare, kock, ingenjör samt försv makten.	Åk 9	Vid besök från inbjudna yrkesgrupper bjuds personer som bryter mot normen in. Både kvinnor och män bör vara representerade från de olika yrkena.

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Klass	Hur arbetar vi normkritiskt med aktiviteten?
A, B, C, D, E	Arbetslivsdagen, branscher till skolan. Föreläsning, minimässa workshops. Arbetsmaterial lektioner skickas ut i anslutning till dagen. Det är obligatoriskt att göra för- och efterarbete på mentorstid eller lektionstid.	Alla IMC	Övningarna som kommer från ansvarig för Arbetslivsdagen innehåller övningar kopplade till normer. Tänk på att det blir många kulturkrockar för språkintröduktion. Välj med omsorg.
Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Klass	Hur arbetar vi normkritiskt med aktiviteten?
A, C, D, E	Temavecka framtid på Språk-introduktion. Gå en yrkesvandring på skolan. Bamba, vaktmästare, admin, ledning etc, vad gör de? Hur ser arbetslivet i Sverige ut jämfört med hemlandet?	Språk-intro	SYV och kurator pratar om självkänedom och vad man kan göra på den svenska arbetsmarknaden, hur är fördelning tjejer killar på yrken och skolor i hemlandet? Hur framställs makten? Valrörelsen belystes särskilt i år. Vem har vilket jobb? Starta reflektioner.
C	Hur ser arbetslivet i Sverige ut jämfört med hemlandet?	Språk-intro	Hur framställs makten? Starta reflektioner. Vem har vilket jobb?
E	Studiebesök på folkhögskolor, företag, andra skolor	Alla	Alla elever går med på alla studiebesök oavsett kön.
C	Genusfrågor. Vad kan tjejer göra? Vad kan killar göra? Motverka könsstereotypa föreställningar och beteende.	Alla	Diskussion kring skönlitteratur och karaktärer ur genusperspektiv

Tema	Beskrivning, innehåll, aktivitet	Klass	Hur arbetar vi normkritiskt med aktiviteten?
E, C	Sh1b – centralt innehåll: Arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö. Arbetsmarknadens parter, deras olika roller och betydelse för samhällsutvecklingen. Arbetsmarknadens sätt att fungera, anställningsvillkor.	År 1	Till exempel perspektiv kring till exempel genus och socioekonomisk bakgrund, genus, löner
A, C, D	Biologi – artprojektet @hule300 på Instagram, drivs av biologilärarna som löpande under läsåret rapporterar om artfynd i Hulebäcks närhet och uppmuntrar eleverna till att bidra med egna fynd till den gemensamma läsårsartlistan	Biologi år 1 och 2	Vi lyfter aktuella poster på lektioner löpande under kursen och jobbar med att få eleverna att inse att det inte bara är 70-åriga grönladda gubbar som ägnar sig åt artbiologi, utan att det både är viktigt ur samhällssynvinkel och roligt oavsett ålder
D	Eng6 – centralt innehåll: Konkreta och abstrakta ämnesområden med anknytning till elevernas utbildning samt samhälls- och arbetsliv; aktuella ämnesområden; tankar, åsikter, idéer, erfarenheter och känslor; etiska och existentiella frågor”.	År 2	Uppmuntrar kritiskt tänkande, val av ämnen “Out of the box”, förmåga att ta positionen “djävulens advokat” och ifrågasätta normer. Aktiviet som exempel: projekt om information online, sociala medier, filterbubblor och fake news
C, D	Eng6-Argumenterande texter	År 2	Uppmuntrar kritiskt tänkande, val av ämnen “Out of the box”, förmåga att ta positionen “djävulens advokat” och ifrågasätta normer
A, B, C, D	Projekt: psykisk och fysisk hälsa EHT föreläser kring till exempel studieteknik och högre studier Besök från Kraftkällan	År 2	Film och diskussion om ideal och könsroller
A, B, C	Stockholmsresan	År 2	Moderna museet – normbrytande utställningar
E	Eng7 - texter av avancerad karaktär: undersökande litterär uppsats. Tydlig koppling till högre studiers krav på formellt/professionellt språk och vetenskapligt förhållningssätt.	Åk 3	Eleverna uppmuntras välja ämnen som är “Out of the box”, t.ex analysera litteratur utifrån ett feministiskt perspektiv
A, C, E	Besöksdag på Chalmersdagen och Göteborgs universitet	Åk 3	Hur skulle ni beskriva en typisk student på dessa två lärosäten? Är studenterna olika, i så fall på vilket sätt? Vilka typer av studenter går på Chalmers respektive GU? Komplettera med folkhögskolor/YH och vux för att visa på alternativ vägar - i denna aktivitet erbjuds endast två val vilket kan vara begränsande.

Bilaga 3

Vad säger läroplanerna?

Läroplan för Grundskolan, förskoleklassen och Fritidshemmet 2011

2.6 SKOLAN OCH OMVÄRLDEN

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

Mål

Skolans mål är att varje elev

- kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden,
- har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska

- verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och
- bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Läraren ska

- bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och
- medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället.

Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska

- informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och
- vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.

Rektors ansvar:

Rektor har ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- samverka med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning,
- den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning,

Läroplan, examensmål och Gymnasiegemensamma ämnen för Gymnasieskola 2011

2.4 UTBILDNINGSVÄL – ARBETE OCH SAMHÄLLSLIV

Gymnasieskolan ska nära samverka med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet. Det är särskilt viktigt att skolan samarbetar med arbetslivet om yrkesutbildningen. Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse. Universitet och högskolor, arbetsförmedlingar, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer har därför viktiga roller i informationen till skolan och eleverna.

Mål

Skolans mål är att varje elev

- utvecklar sin självkännet och förmåga till studieplanering,
- medvetet kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter och kunskaper,
- ökar sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och bedöma vilka konsekvenser dessa kan ha,
- har kännedom om arbetslivets villkor, särskilt inom sitt studieområde, samt om möjligheter till fortsatt utbildning, praktik och arbete i Sverige och andra länder, och
- är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.

Riktlinjer

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning,

- bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke,
- informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund,
- i informationen och vägledningen utnyttja de kunskaper som finns hos eleverna, hos skolans personal och i samhället utanför skolan,
- i undervisningen utnyttja kunskaper och erfarenheter från arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång,
- utveckla kontakter med universitet och högskolor samt med handledare och andra inom arbetslivet som kan bidra till att målen för utbildningen nås,
- i utbildningen utnyttja kontakter med det omgivande samhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- bidra till att presumtiva elever får information om skolans utbildningar.

2.2 UTBILDNINGSVÄL – ARBETE OCH SAMHÄLLSLIV

En elev i vuxenutbildningen kan ha behov av att kombinera studier i flera av de skolformer som ingår i vuxenutbildningen. Det förutsätter att det finns en nära samverkan mellan de olika skolformerna. Vuxenutbildningen ska även samverka med verksamheter som hör till arbetslivet, yrkeshögskolan, folkhögskola och universitet och högskola samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet samt underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet. Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behov av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse för eleven. Det är särskilt viktigt att vuxenutbildningen samarbetar med arbetslivet när det gäller yrkesutbildning.

Mål

Vuxenutbildningens mål är att varje elev

- får information om arbetslivets aktuella och förväntade kompetensbehov,
- ges möjlighet att få sina kunskaper och kompetenser validerade,
- utvecklar sin självkänedom och förmåga till studieplanering,
- medvetet kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter och kunskaper,
- ökar sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och bedöma vilka konsekvenser dessa kan få,
- har kännedom om arbetslivets och arbetsmarknadens villkor när det gäller bland annat arbetsrätt och arbetsmiljö generellt och om möjligt, inom sin studieinriktning,
- har kännedom om möjligheter till vidare utbildning, praktik och arbete i Sverige och andra länder, och
- är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och arbetsliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.

Riktlinjer

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning,

- bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke,
- informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, vidare utbildning och yrkesverksamhet samt motverka sådana begränsningar av valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund,
- i informationen och vägledningen utnyttja och ta till vara de kunskaper som finns hos eleverna och verksamhetens personal samt i samhället,
- i undervisningen utnyttja kunskaper och erfarenheter från arbets- och samhällsliv som eleverna redan har eller skaffar sig under utbildningens gång,
- utveckla kontakter med universitet och högskolor samt med handledare och andra inom arbetslivet som kan bidra till att målen för utbildningen nås,
- i utbildningen nyttja kontakter med det omgivande samhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- bidra till att presumtiva elever får information om olika utbildningsmöjligheter

Bilaga 4

Förslag på frågor att ställa till elever, medarbetare och kollegor

Förslag på frågor till barnet eller eleven i samband med utvecklingssamtal:

Har du fått besök av någon från arbetslivet till din klass eller har du varit och besökt en arbetsplats denna termin?

Var i så fall?

Vad lärde du dig?

Vad har du lätt för?

Vad har du svårt för? Vad är besvärligt? Pirrigt?

Hur brukar du göra när det är svårt?

Har du något drömyrke och varför är det ditt drömyrke i så fall?

Vad behöver man kunna för att trivas med det?

Är det något du behöver bli bättre på?

Vad skulle du vilja lära dig om arbetslivet och yrken?

Vad gör du om 5-10 år?

Vad har du tänkt att välja för gymnasieprogram?

Vad har du för mål med din utbildning?

Hur ska du göra för att nå ditt mål?

Förslag på frågor i medarbetarsamtalen:

Vilka aktiviteter har dina barn/elever fått vara med om som har stöttat barnet/eleven att:

(Ur Allmänna råd för arbetet studie – och yrkesvägledning)

Bli medveten om sig själv?

Genom att ha vidgat perspektiv och utmanat föreställningar om framtiden.

Lära sig att fatta/genomföra beslut?

Genom aktiviteter som ska utveckla förmåga att samla, analysera, sätta samman och kritiskt granska olika valalternativ.

Bli medveten om relationen mellan sig själv och valalternativen?

Genom aktiviteter som leder till medvetenhet om konsekvenserna av olika studie – och yrkesval samt relatera dem till sig själv och sina egna värderingar om framtida mål.

Bli medveten om olika valalternativ såsom olika utbildningar och yrken?

Genom aktiviteter med samverkan med lokalt arbetsliv.

Stöd för kollegiala samtal

Ett första perspektiv är att rikta blicken mot den egna verksamheten. Till exempel kan följande frågor användas:

- Hur lika eller olika är vi som arbetar på skolan? Vilka erfarenheter bär vi med oss från tidigare studier eller arbetsliv?
- Vilka normer råder på vår skola? Vad ger status i fikarumsdiskussionen, till exempel?
- Finns det risk att vår gruppammansättning och våra normer får negativ inverkan på så vis att vissa perspektiv inte ryms?
- Hur kan vi minimera eventuella negativa konsekvenser, och hur möjliggör vi nya perspektiv?

Ett andra perspektiv är att inventera verksamhetens förutsättningar sett till studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar:

- Har vi tillräckligt med kompetens om studie- och yrkesvägledning på skolan? Om inte, hur kan den tillföras och utvecklas?
- På vilka sätt kan varje enskild person och kollega ta ansvar för att sätta studie- och yrkesvägledning i fokus?
- Hur synliggör vi det som olika klasser eller grupper erbjuds för att säkerställa variation?

Ett tredje perspektiv är att utgå från elevgrupperna i verksamheten:

- Vilka behov har elevgrupperna?
- Vilka program/yrken väljer våra elever? Vilka program/yrken väljer våra elever inte?
- Hur väljer olika grupper? Varför ser det ut så? Vilka yrken har hög/låg status och varför?
- Vad skulle vi behöva erbjuda för alternativ för att:
  - o Vidga perspektiv?
  - o Bryta stereotypa mönster?
- Hur kan vi få stöd att hitta alternativ?
- Hur ser vi om våra insatser ger effekt?
- Vad vill eleverna veta mer om? Vilka yrken känner de till?
- Vilken kompetens har vi i lärolaget/på skolan? Behövs kompetensutveckling? Vilka studievägar och yrken känner vi till?

Ett urval av hemsidor med material att använda i klassrummet

- [Arbetsförmedlingen](#)
- [BRYT](#) ett metodmaterial om normer
- [DATE](#) lärmaterial från SPSM
- [Det svenska skolsystemet](#) Det svenska skolsystemet på olika språk, Skolverket upphovsman.
- [Gratis i skolan](#) material att ladda hem. Stort utbud av gratis skolmaterial i olika ämnen samt syv
- [Framtidens fastighetslabb](#) studiebesök, spel och lärarhandledning (Tynnered)
- [Framtidsvalet](#) välj, inspirationskanalen. Lösenord: inspiration
- [I praktiken](#) material att använda i samband med prao och praktik
- [Karriär i handeln](#) material för lärande om och i handeln
- [SAMSYV Framtidsval](#) En guide som syftar till att utveckla arbetet med den vida vägledningen där alla professioner i skolan bidrar. Hemsidan har samlat material med kunskap från projektet SAMSYV. En bra hjälp i det systematiska kvalitetsarbetet.
- [Skillsworld](#) information om yrken efter yrkesprogram
- [Syvonline](#) Här finns övningar, metoder och annat material att använda i klassrumssituationer eller vägledningssamtal.
- [Syvspindeln](#) syv-spindeln kan du hitta och dela inspiration för studie- och yrkesvägledning i alla skolformer, Skolverket är upphovsman.
- [Tillsammans för Agenda 2030](#) Ett värdeskapande och vardagsnära projekt för åk 8 som är en del i arbetet för att öka kunskapen om de "Globala målen för hållbar utveckling" i Härryda kommun.
- [Ung företagsamhet](#)
- [Gymnasiedagarna.se](#)
- [Utbudet](#) gratismaterial att använda i undervisningen
- [Yrmis yrkesfilmer](#) inspiration och filmer om yrken
- [ÅterC](#) är ett pedagogiskt verksamhet för den kommunala för- och grundskolan. På ÅterC finns överblivet spillmaterial från produktion som används till kreativa projekt inom för- och grundskolan.

Källhänvisningar

Andergren, Linn. *Choice & Brainy möter Framtiden*. Tremedia programväljaren, 2017.

“Aktiviteter För Skolan.” *Optimization of Sensors and Sensor Arrays | Chalmers*,
www.chalmers.se/sv/samverkan/skolsamverkan/Sidor/aktiviteter-for-skolan.aspx.

Arbete Med Studie- Och yrkesvägledning. Skolverket, 2013.

“Barnens Miljöark.” *Råda Församling*, radaforsamling.se/barn/barnens-miljoark/.

“BRYT.” *Forum För Levande Historia*, www.levandehistoria.se/material/bryt.

“DATE Lärmaterial.” *SPSM.se*, www.spsm.se/date-larmaterial/.

“Handledning För Att Skapa En Kommunal Plan För Studie- Och Yrkesvägledning.” *Hem*,
www.syvonline.se/metodbank/handledning-för-att-skapa-en-kommunal-plan-för-studie-och-yrkesvägledning.

Idébank/Övningar, www.framtidsfron.se/inspiration/idebankovningar/?l=8314&s=8314.

“Inriktningsmål, Planer Och Styrdokument.” *Härryda Kommun*,
www.harryda.se/kommunochpolitik/safungerarharrydakommun/malplanerochstyrdokument.4.495f377d12fde1a72be800030993.html.

J. “J.” *Vad Är Jämställdhet - Jämställd Förskola Och Skola*, www.jamstalldskola.se/.

“Jämställdhet Gör Skillnad 2.0.” *Hem*, syvonline.se/metodbank/jamstalldhet-gör-skillnad-20.

Kvalitet i Studie- Och yrkesvägledning: Hela Skolans Ansvar. Myndigheten för Skolutveckling, 2008.

“Lektionsmaterial För Prao.” *Skolverket - Styr Och Stödjer För En Bättre Skola*,
www.skolverket.se/skolutveckling/studie-och-yrkesvagledning/stod-i-arbetet/rad-och-vagledning-for-prao/lektionsmaterial-for-prao-1.267781.

Läroplan för grundsärskolan 2011. 2011.

Läroplan för Grundskolan, förskoleklassen Och Fritidshemmet 2011. Skolverket, 2011.

Läroplan för gymnasiesärskolan 2013. Skolverket, 2013.

Läroplan för Vuxenutbildningen. Skolverket, 2017.

Läroplan, examensmål Och Gymnasiegemensamma ämnen för Gymnasieskola 2011. Skolverket, 2011.

“Läroplanskopplingar.” *Ung Företagsamhet*, ungforetagsamhet.se/centralt-innehall-grundskolans.

“Lösenordsskyddad: Inspirationskanalen.” *Framtidsvalet Om Skolor, Utbildningar, Branscher, Företag, Yrken*,
www.framtidsvalet.se/for-syv/inspirationskanalen/.

“Material För Nedladdning.” *Gymnasiedagarna*, gymnasiedagarna.se/for-besokare/information-till-besokande-skolor/. Futureskills.

“Metodbanken.” *Hem*, www.syvonline.se/metodbanken.

Ntf. “Lektionsförslag.” *NTF*, trafikeniskolan.ntf.se/lektionsforstag/.

Riksdagsförvaltningen. “Skollag (2010:800) Svensk Författningssamling 2010:2010:800 T.o.m. SFS 2018:105 - Riksdagen.” *Svensk Författningssamling 2010:2010:800 T.o.m. SFS 2018:105 - Riksdagen*, 12 Dec. 2014, www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800.

Sasane, Sara Maad. “Tävlingar.” *Matematiska Institutionen*, [www.math.su.se/samverkan/kommun-skola/tävlingar/ uppsatstävling-1.70529](http://www.math.su.se/samverkan/kommun-skola/tavlingar/ uppsatstävling-1.70529).

“Sök Utbildning.” *Alla Studier*, allastudier.se/utbildningar/.

“Ta Reda På Mer Om Ditt Drömyrke.” *Framtid.se*, www.framtid.se/.

“Teknikåttan.” *Teknikåttan*, www.teknikattan.se/vad-ar-teknikattan/.

Utskriftsversion. “För Gymnasiet.” *Göteborgs Universitet*, science.gu.se/skolkontakter/gymnasiet.

“Vad Är Framtidens Fastighetslabb?” *Framtidens Fastighetslabb*, framtidensfastighetslabb.se/om-oss/.

“Vägledning: En Förutsättning För Att Lyckas i Skolan Och Livet.” *Lärarnas Riksförbund*, www.lr.se/opinionpaverkan/undersokningar/arkiv/vagledningenforutsattningforattlyckasiskolanochlivet.5.24cefae215c7903963e473a8.html.

“Välj Din Region.” *Ung Företagsamhet*, ungforetagsamhet.se/.

“ÅterC - Ett Kreativt Återanvändningscenter.” *Härryda Kommun*, www.harryda.se/barnochutbildning/forskolaochbarnomsorg/aterckreativtateranvandningscenter.4.215dac161481e70ed9ad86.html.